

Analyse:

Butikstyveri: Et internationalt problem

Resumé

I Danmark er antallet af anmeldte butikstyverier vokset ganske kraftigt i de senere år. Alene i andet kvartal 2024 anmeldtes der over 7.100 butikstyverier – det højeste antal i noget kvartal siden 2000. Dertil kan lægges et stort mørketal af butikstyverier, der af forskellige årsager aldrig anmeldes.

Denne udvikling er stærkt problematisk og koster milliarder: DSK har tidligere estimeret, at butikstyverier koster dansk dagligvarehandel op mod to milliarder kroner om året.

En lignende udvikling oplever man i en række af Danmarks nabolande. Både i Norge, Sverige, Tyskland og i Nederlandene var antallet af butikstyverier i 2023 ganske markant højere end blot to år før. I Danmark var stigningen på ca. 60 pct., i Norge på ca. 40 pct., i Sverige på ca. 11 pct., i Tyskland på ca. 66 pct. og i Nederlandene på ca. 46 pct.

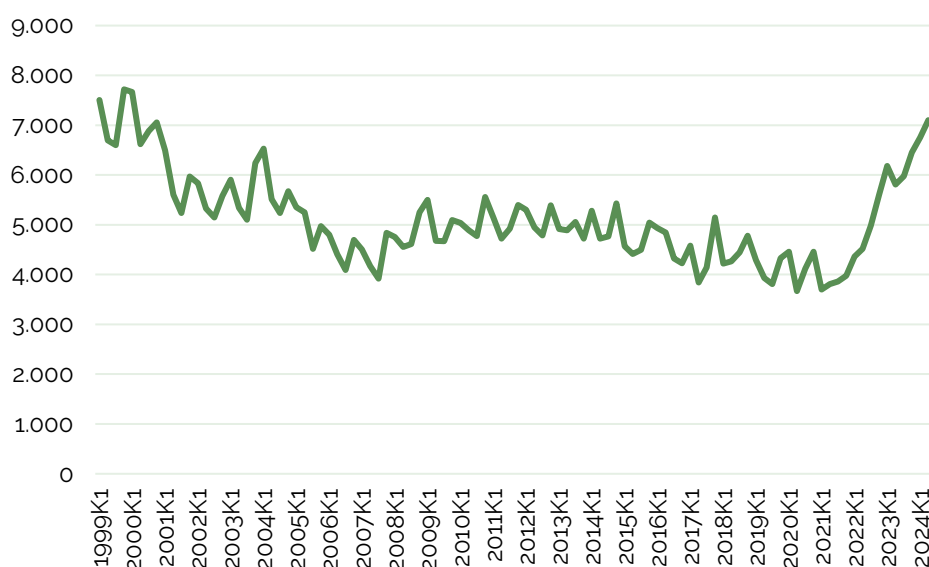
Stigningen kommer efter flere år med en nedadgående trend – men i alle de undersøgte lande på nær Sverige har stigningen i nyere tid betydet, at niveauet for butikstyveri i 2023 ligger højere end i mindst ti år.

Denne udvikling på tværs af landene – kombineret med en viden om, at udenlandske statsborgere fylder uforholdsmæssigt meget i statistikkerne over butikstyvene – peger i retning af, at butikstyveri er et problem med en tydelig, international dimension, der skal håndteres.

Antallet af butikstyverier i Danmark er eksploderet på få år

Der bliver begået stadig flere butikstyverier i Danmark: I andet kvartal af 2024 blev der således anmeldt over 7.100 butikstyverier – det er det højeste antal i noget kvartal siden begyndelsen af år 2000.

Anmeldte butikstyverier pr. kvartal, 1999-2024



Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF10.

Udviklingen svarer til, at der i andet kvartal af 2024 i gennemsnit blev anmeldt 76 butikstyverier om dagen. Dertil kommer et ukendt og sandsynligvis stort mørketal af butikstyverier, der aldrig anmeldes.

Stigningen i butikstyverier er et brud på en ellers årelang nedadgående eller stabil trend. Udviklingen vendte for alvor i midten af 2021.

En meget stor del af butikstyverierne er udenlandske statsborgere. Cirka en tredjedel af alle, der får en strafferetlig sanktion for butikstyveri, har ikke dansk statsborgerskab.ⁱ Det betyder, at udfordringen med det stigende antal butikstyverier pr. definition er et problem med en international dimension.

Danmarks nabolande oplever også markant flere butikstyverier

Problemets internationale dimension bliver også tydelig, når man ser nærmere på udviklingen i flere af Danmarks nabolande. Her er oplevelsen nemlig den samme som i Danmark: at udviklingen i antallet af butikstyverier er vendt, og butikstyveriet i det seneste par år steget ganske betydeligt.

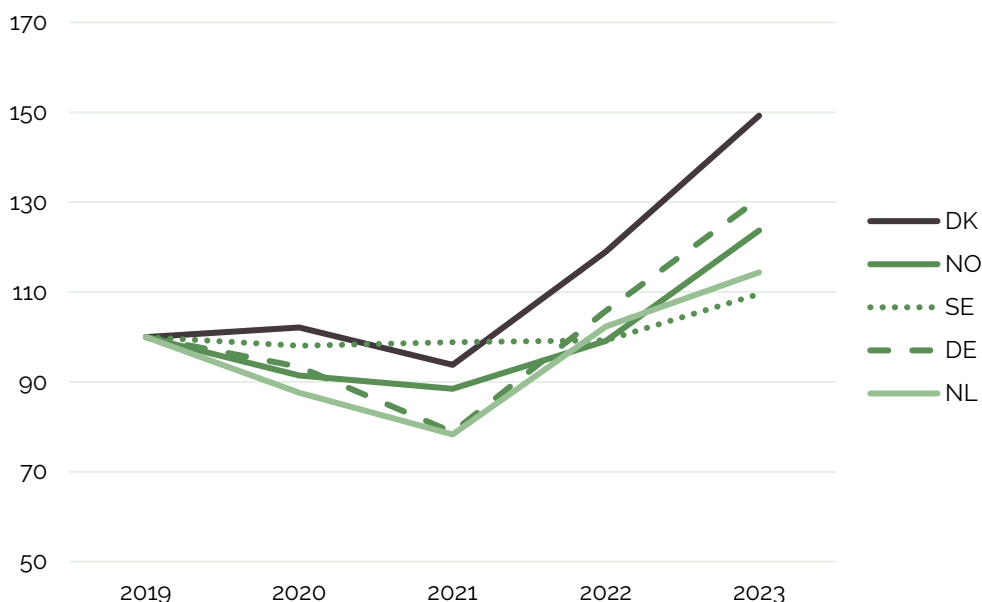
Udvikling i antal anmeldte butikstyverier, 2021-2023

Land	Udvikling (pct.)
Danmark	+59 pct.
Norge	+40 pct.
Sverige	+11 pct.
Tyskland	+66 pct.
Nederlandene	+46 pct.

Kilde: Egne beregninger baseret på Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF11 (DK); Statistisk Sentralbyrå: Anmeldte lovbrudd og ofre, Tabell 1 (NO); Brottsoforebyggande Rådet: Anmällda brott, Övrig stöld (1, 2, 4 §); I butik, varuhus o. d. (SE); Polizeiliche Kriminalstatistik: T.01-ZR-Bund-Fälle, Ladendiebstahl insgesamt (DE) samt Het dataportaal van de politie: Geregistreerde misdrijven; soort misdrijf, wijk, buurt, maandcijfers, 2.5.2 Winkeldiefstal (NL).

I et tiårigt perspektiv – og så man tager entydigt højde for, at årene 2020-2021 muligvis adskiller sig pga. corona-nedlukningerne – er billedet en lille smule bedre. For ti år siden lå niveauet nemlig også relativt højt og blev efterfulgt af en årrække med en vis tendens til faldende tyverital. Men det er denne udvikling, der pludseligt og kraftigt er vendt på tværs af de undersøgte lande. Antallet af anmeldte butikstyverier ligger i dag f.eks. mærkbart over niveauet for fem år siden.

Indeks over antal anmeldte butikstyverier pr. kvartal, 2019-2024 (2014 = 100)



Kilde: Egne beregninger baseret på kilder nævnt i ovenstående tabel.

I Danmark blev der i 2023 anmeldt ca. 24.500 butikstyverier; i Norge var tallet ca. 23.500, i Sverige ca. 47.500, i Tyskland ca. 426.000, i Nederlandene ca. 44.800. Det betyder, at der i Danmark i 2023 blev anmeldt ca. 0,0041 butikstyverier pr. indbygger. Det er en smule lavere end både i Norge og Sverige og især Tyskland, men til gengæld er Danmark det land, der har oplevet den stærkeste stigning i antallet af tyverier i den nyeste tid.

Antal anmeldte butikstyverier pr. indbygger, 2023

Land	Antal anmeldelser pr. indbygger
Danmark	0,0041
Norge	0,0043
Sverige	0,0045
Tyskland	0,0051
Nederlandene	0,0025

Kilde: Samme som foregående. Befolkningstal er hentet fra Europa-Kommissionens hjemmeside og fra Norges tilfælde fra Statistisk Sentralbyrås hjemmeside.

Er der noget at lære?

I 2024 er udviklingen i Danmark fortsat den forkerte vej – opad. Da udviklingen har været så ensartet på tværs af landene, er der meget, som tyder på, at udfordringen og dens kilder er den samme. Derfor er der også meget, som peger på, at der er behov for et styrket, internationalt fokus på, hvad der muliggør udviklingen.

Et særligt sted at kigge hen kan være Nederlandene. Her synes man nemlig at have fået styr på udviklingen. Efter en kraftig stigning i antallet af butikstyverier fra 2021-2023 (efter en længere, nedadgående periode), er antallet af anmeldte butikstyverier i Nederlandene nemlig faldet igennem det første halvår af 2024. Antallet af anmeldte butikstyverier pr. indbygger i Nederlandene er da også det entydigt laveste sammenlignet med de andre lande i denne undersøgelse. Dette er en bemærkelsesværdig udvikling, der kan være værd at følge – og måske er der noget at lære for både de danske købmænd og de danske myndigheder.

DSK MENER

Det er tydeligt, at den problematiske udvikling i butikstyveriet ikke kun er et dansk fænomen, og vi ved, at der er en betydelig overrepræsentation af udenlandske statsborgere blandt butikstyperne. Det peger i retning af, at det er nødvendigt, at problemet også håndteres internationalt, hvis udviklingen skal vendes.

Derfor foreslår DSK, at

- Der bør iværksættes en nabodialog med myndighederne i omkringliggende lande for at få blotlagt, hvordan problemet reelt ser ud og – endnu vigtigere – for at hente inspiration til yderligere tiltag til bekæmpelse af butikstyverier.
- De skal indledes en dialog med ambassaderne og myndighederne fra de lande, hvorfra de udenlandske butikstyper primært kommer. Dette med henblik på at skabe bedre rammer for f.eks. udvisning af kendte butikstyper.
- Udfordringen med butikstyverier bør tages op på EU-niveau med henblik på både at dele erfaringer og på at genoverveje, om de eksisterende retspolitiske rammer, Schengen-samarbejdet mm. er tilstrækkelig gearet til at håndtere udfordringen.

Om dette notat

Dette notat er udarbejdet af De Samvirkende Købmænd (DSK). DSK har eksisteret i over 100 år som brancheorganisation og repræsenterer i dag næsten 1.500 supermarkeder, discountbutikker, nærbutikker og convenience i Danmark. Vi arbejder løbende for at forbedre rammerne for de danske købmænd – også ved at skabe og dele viden og indsigt om emner, der har relevans for købmændenes dagligdag og forretning.

Denne analyse er udarbejdet i august 2024 af analysechef Morten Jarlbæk Pedersen. Det er tilladt at citere fra denne analyse med henvisning til DSK.

ⁱ Se Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF42. Justitsministeriet har yderligere i et svar til Folketingets retsudvalg oplyst, at personer med rumænsk, polsk, ukrainsk, svensk, litauisk, somalisk og irakisk statsborgerskab udgør de største grupper af udenlandske statsborgere, der pålægges strafferetlige sanktioner for butikstyveri. Dertil kommer personer med grønlandsk oprindelse, der i statistikken fylder på niveau med personer med ukrainsk statsborgerskab. Se Justitsministeriet (2023): Besvarelse af spørgsmål nr. 650. Folketingets Retsudvalg, alm. del. Folketingsåret 2023-2024 (